

107. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 1 III 1868 Rkp. BJ 6520 k. 52-53.

[Tłumaczenie:]

[k. 52r] Drogi Panie,

Małe sprostowanie. To nie siostry Rzewuskiego¹, ale jego córka² wytacza mi proces. Jakiś komisarz przyszedł skonfiskować egzemplarze. Ta dama szczerze oświadczyła przed francuskim wymiarem sprawiedliwości, że pragnie uczynić coś przyjemnego dla rządu rosyjskiego. Pismo sporządzone przez komornika, które mi przesyła, zaczyna się tak oto: niejaki pan Kraszewski ukrywający się pod pseudonimem Bolesławity, w sposób karygodny (!) przywłaszczył sobie rękopis jej ojca potępiony przez rosyjską cenzurę, itd.

[k. 52v] Ujawnienie Pańskiej tożsamości w taki sposób jest małą nikczemnością. Córka, która uważa za rzecz karygodną, że uratowano od zniszczenia rękopis jej ojca – jest to coś oryginalnego. A ten proces jest czymś bardzo oryginalnym. Wyślę Panu dokument, który do niej posyłam jako odpowiedź; wnoszę o anulowanie konfiskaty. W każdym razie ponoszę poważne koszty i myślę, że Bolesławita mógłby ubogacić jakimś ciekawym paragrafem przyszłe *Rachunki*³. Uczciliśmy setną rocznicę konfederacji barskiej [k. 53r] Mszą św. w kościele La Madeleine oraz przedrukiem manifestów konfederacji barskiej opublikowanych po francusku w roku 1770, do niedawna trudno dostępnych. Nosi to tytuł: *Message polonais aux Parlements d'Europe* [Polskie przesłanie do parlamentów europejskich]⁴, do których naturalnie to adresujemy, i tworzy jakby *Czarną Księgę Polski*. Mamy egzemplarze in 4° dla parlamentów i in 18 dla szerokiego grona czytelników. Zorganizowaliśmy subskrypcję, by pokryć koszty tej publikacji. Być może jacyś Polacy z Drezna zechcą się przyczynić finansowo. Tomik in 4°, składający się z 50 kartek, został złożony, wydrukowany i oprawiony w miękką oprawę w ciągu 24 godzin.

¹ Siostry Henryka Rzewuskiego – zob. list nr 104.

² Chodzi o Marię Annę Katarzynę z Rzewuskich 1v. Rudolfową Müllnerową, 2v. Adamową Hutten-Czapską (1827-1897) – starszą córkę z małżeństwa z Julią z Grocholskich; w 1845 r. po raz drugi wyszła za mąż za Adama Józefa hr. Hutten-Czapskiego (1819-1884). Młodsza córka H. Rzewuskiego, Jadwiga (ur. 1836), w 1853 r. poślubiła Stefana Ciecierskiego (1821-1888).

³ Z roku 1868 *Rachunki* – zob. list nr 76.

⁴ *Message polonais aux parlements d'Europe 1868. Centième anniversaire de la Confédération de Bar (29 février)*, Librairie du Luxembourg, Paris 1868.

Z wielkim bólem odprowadziliśmy przedwczoraj na wieczny spoczynek biedną małżonkę Bohdana Zaleskiego⁵, która zmarła 23 lutego na Saint-Étienne⁶. Rok jest ciężki. Odsyłam Panu niemal z żalem Pańskie obrazy. Czekam z zawiedzioną wciąż nadzieją na jakieś szczęśliwe rozwiązanie. Napisałem ponownie do księgarza wskazanego przez hrabiego Sołtyka⁷.

Pewien egipski przyjaciel⁸, który jest czarującym chłopcem, złoży Panu wizytę i polecam go Panu.

Serdeczne wyrazy przyjaźni.

Szczerze Panu oddany

Władysław Mickiewicz

1 marca 1868 r.

⁵ Zofia z Rosengardtów Zaleska (1824-1868) – córka Józefa i Józefy z Bańkowskich Rosengardtów, od 1843 r. przebywała w Paryżu, była uczennicą F. Chopina, żoną Józefa Bohdana Zaleskiego (1802-1886), poety (zob. list nr 15).

⁶ Nie ustalono, czy chodzi o miasto Saint-Étienne, nieopodal Lyonu, czy o wyspę Saint-Étienne, położoną na Sekwanie, znacznie bliżej Paryża; zważywszy na jej związki z Paryżem, prawdopodobnie chodzi o wyspę Saint-Étienne.

⁷ Adam Lew Sołtan – zob. list nr 89.

⁸ Joseph Nabaraouy (Jusuf-bej Nabaraouy, zwany Barakiem) – przyjaciel Władysława z czasów nauki w kolegium św. Barbary w Paryżu, syn przybocznego lekarza Mehmeta Alego, po ukończeniu Zakładu w Saint-Cyr był adiutantem marszałka Boniface de Castellane’a w Lyonie, następnie chargé d’affaires wicekróla Egiptu we Francji w 1871 r., w Egipcie został przewodniczącym trybunału mieszanego do spraw miejscowych i przybyszów, zmarł w Kairze w 1891 r.